

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-56-06>
УДК 378.015.3:005.32]:373.011.3-051(477)

Ярослава Василівна Шведова

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки¹
shvedova@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0001-9592-3032>

Ксенія Вадимівна Смаль

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти філософського факультету¹
kseniasmal24@gmail.com <https://orcid.org/0009-0000-6000-1898>

¹*Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи 4, Харків, Україна*

ПРОФЕСІЙНІ НАМІРИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: МОТИВАЦІЯ, ОЧІКУВАННЯ ТА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦЮВАТИ ВЧИТЕЛЕМ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ НАВЧАННЯ

Стаття досліджує професійні наміри студентів педагогічних спеціальностей в Україні, зосереджуючись на їхній мотивації, очікуваннях та готовності працювати вчителем після закінчення навчання. Актуальність теми зумовлена трансформаційними процесами в сучасній українській освіті та вирішальним впливом професійної зрілості майбутніх педагогів на якість національної освіти. Автори підкреслюють необхідність ґрунтовного вивчення цих факторів для вдосконалення змісту й технологій професійної підготовки майбутніх учителів.

У статті представлено огляд наукових праць, що стосуються проблеми професійної мотивації та готовності майбутніх учителів. Сучасні дослідження висвітлюють необхідність безперервного професійного розвитку, науково-методичної діяльності, інноваційної активності та адаптації до змін в освітньому середовищі, зокрема впровадження ІКТ. Також розглянуто вплив загальноосвітніх викликів, таких як пандемія COVID-19 та військові дії, а також реформ (НУШ) на формування очікувань студентів. Зроблено висновок, що професійні наміри є результатом взаємодії класичних педагогічних ідей та сучасних освітніх реалій, що вимагає від майбутнього вчителя творчості, безперервного навчання та адаптивності.

З метою емпіричного вивчення професійних намірів, мотивації та рівня готовності до педагогічної діяльності було проведено анонімне онлайн-опитування серед 100 студентів педагогічних спеціальностей з різних міст України: Харкова, Києва, Дніпра та Полтави. Використовувався кількісно-опитувальний метод із застосуванням онлайн-інструменту Google Forms. Анкета містила як закриті, так і відкриті запитання, що дозволило поєднати структуроване опитування та контент-аналіз вільних відповідей. Опитувальник охоплював блоки, що стосувалися мотивації вибору професії, очікувань від майбутньої діяльності, планів щодо працевлаштування, чинників, що можуть перешкоджати реалізації професії, а також самооцінки професійної готовності. Вибірка була сформована методом випадкової вибірки через онлайн-спільноти та соціальні мережі, забезпечуючи широке охоплення студентів різних курсів та регіонів.

Основними мотивами вибору професії виявилися бажання працювати з дітьми («покликання») та стабільність роботи в освіті. Близько половини студентів вказали ці внутрішні мотиви. Понад 60% респондентів вважають свій вибір професії усвідомленим. Найпоширенішими очікуваннями від професії були гнучкий графік роботи та канікули, а також можливість особистісного зростання та самореалізації через навчання дітей. Очікування високої зарплати та суспільної поваги були менш вираженими. Приблизно половина студентів висловила однозначну готовність працювати в школі після випуску, ще 25–30% – тимчасово. Близько 10–15% не планують працювати за фахом.

Серед перешкод та недоліків професії найчастіше називалися низька заробітна плата, велике емоційне навантаження та стрес, відсутність підтримки з боку адміністрації чи держави, а також недостатня практична підготовка під час навчання. Більшість студентів оцінили себе як частково готових до роботи вчителем (менше 25% вважають себе повністю готовими). Серед пропозицій для підвищення мотивації та готовності студенти виділяли: підвищення зарплат, додаткову педагогічну підтримку та наставництво, практичне вдосконалення підготовки (більше практики в школі), а також підвищення суспільного визнання та поваги до вчителя.

Опитування показало, що майбутні педагоги мають значне зацікавлення у вчительській діяльності, проте це поєднується з усвідомленням існуючих труднощів (фінансових, організаційних питань) та відчуттям недостатньої підготовки. Ці висновки дозволяють підкреслити важливість посилення матеріальної підтримки, покращення практичного навчання та розвитку системи наставництва для закріплення молодих педагогів у професії та реалізації їхнього мотиваційного потенціалу.

Ключові слова: професійні наміри, студенти педагогічних спеціальностей, мотивація, очікування, готовність працювати вчителем, педагогічна освіта, вчитель, Нова українська школа (НУШ).

Як цитувати: Шведова Я. В., Смал К. В. Професійні наміри студентів педагогічних спеціальностей: мотивація, очікування та готовність працювати вчителем після закінчення навчання. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2025. №56. С. 55-62. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-56-06>

In cites: Shvedova, Y. Smal, K. (2025). Professional intentions of pedagogical students: motivation, expectations and readiness to work as teachers after graduation. *Scientific notes of the pedagogical department*. №56, 55-62. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2025-56-06> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. У контексті трансформаційних процесів, що відбуваються в сучасній системі освіти України, проблема формування професійних намірів у студентів педагогічних спеціальностей набуває особливої значущості. Високий рівень професійної мотивації, реалістичні очікування щодо майбутньої діяльності та сформована готовність до роботи у закладах освіти є визначальними та головними чинниками успішної професійної підготовки молодих фахівців. Недостатня вмотивованість, невідповідність очікувань реальним умовам праці та низький рівень готовності до педагогічної діяльності можуть призводити до професійної дезадаптації та відтоку кадрів у цій галузі. У зв'язку з цим постає необхідність ґрунтовного дослідження мотиваційних факторів, очікувань і ступеня професійної готовності студентів педагогічних спеціальностей, що, у свою чергу, сприятиме удосконаленню змісту й технологій професійної підготовки майбутніх учителів відповідно до вимог сучасного освітнього середовища сьогодення.

У межах цього дослідження передбачається здійснення емпіричного вивчення професійних намірів студентів педагогічних спеціальностей шляхом проведення опитування серед здобувачів вищої освіти різних міст України, а саме участь бере Харків, Київ, Дніпро та Полтава. Такий підхід дозволить виявити рівень їхньої мотивації, очікування щодо майбутньої професійної діяльності та готовності працювати у закладах освіти після закінчення навчання.

Особлива увага приділятиметься аналізу таких чинників, що впливають на формування позитивного, або негативного ставлення до обраної професії, а також розбіжностей між уявленнями студентів про майбутню педагогічну діяльність та реальними умовами роботи у сучасній школі.

У статті також буде здійснено огляд наукових праць і досліджень інших авторів, що стосуються проблеми професійної мотивації, очікувань і готовності майбутніх вчителів. Аналіз висновків та думок провідних дослідників дозволить окреслити основні тенденції у цій розглянутій сфері, визначити існуючі проблеми, а також співвіднести отримані результати власного дослідження з уже наявними науковими підходами. Актуальність обраної теми зумовлена тим, що саме сьогоденні студенти педагогічних спеціальностей у найближчому майбутньому формуватимуть освітнє середовище нашої країни, а рівень їхньої професійної зрілості, відповідальності та готовності до роботи у школі безпосередньо впливатиме на якість національної освіти та розвиток суспільства загалом.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Розглядаючи проблему професійних намірів студентів педагогічних спеціальностей, їхньої мотивації, очікувань та готовності до роботи за фахом привертала увагу багатьох дослідників. У наукових працях різних авторів розглядаються як загальні питання професійної орієнтації, так і специфіка підготовки майбутніх педагогів до роботи в школах. Зокрема,

у дослідженнях Н. Ничкало підкреслюється важливість раннього формування позитивної мотивації до педагогічної праці як основи професійної ідентичності вчителя. Авторка зазначає, що високий рівень професійної мотивації корелює із готовністю до подолання труднощів у педагогічній діяльності [11].

У контексті формування професійних намірів студентів педагогічних спеціальностей значну роль також відіграє педагогічна спадщина вітчизняної школи. Зокрема М. Євтух, розглядаючи ідеї К. Ушинського, наголошує, що «проблема особистості вчителя є найактуальнішою з погляду підготовки в усі часи» [5]. Сам Ушинський вважав, що від рівня підготовки вчителів залежить «доля народу», оскільки вчитель початкової школи закладає «фундамент формування справжнього педагога». М. Євтух також підкреслює, що педагогічні ідеї Ушинського залишаються актуальними й сьогодні й слугують «джерелом наукової творчості та практичної діяльності у підготовці майбутніх педагогів» [5]. Таким чином, класичний підхід формулює ідеал вчителя як особистості, що виховує самовідданість, високою моральністю та закоханістю в предмет – цінності, які мають стимулювати професійну мотивацію студентів-педагогів.

У межах дослідження В. Сухомлинського та його сучасних інтерпретацій увага зосереджується на емоційно-особистісних факторах педагогічної діяльності. Зокрема підкреслюється, що «емоційний стан дитини впливає на її мотивацію», а викладач повинен «відчувати емоційний стан кожного студента» і постійно вдосконалювати свої навички. За В. Сухомлинським, захоплення навчанням часто на пряму пов'язане з взаємодією учня і вчителя, що вимагає від педагога толерантного та індивідуального підходу.[13]. У концепції Нової української школи (НУШ) саме акцент на «умотивованого вчителя, який має свободу творчості й розвивається професійно» закладає сучасний ідеал працівника освіти. Тобто ідеї В. Сухомлинського, викладені в матеріалах підсумкових педагогічних читань, значно розширюють розуміння мотиваційно-ціннісного полюсу майбутнього вчителя, вказуючи на те, що професійні наміри студента формується не лише навчальними знаннями, а й високим гуманістичним кредо викладача та його прикладом.

Іншою перспективою поглибленого розуміння проблеми є аналіз сучасних досліджень педагогічного становлення вчителя. Так, І. Упатова показує, що науково-методична діяльність є чинником професійного розвитку педа-

гога. Вона звертає увагу на необхідність безперервної педагогічної освіти: «Не можна жити багажем, набутим на студентській лаві, курс педагогіки потрібно повторювати після 2–3 років педагогічної діяльності» [15]. Це зауваження, яке І. Упатова підтверджує досвідом сучасних педагогів, вимагає від майбутнього вчителя усвідомлення потреби постійного самовдосконалення і формує очікування щодо безперервного професійного зростання. Дослідниця також зазначає, що вчитель сьогодні - це не просто виконувач методичних рекомендацій, а автор власних розробок, спрямованих на розвиток особистості учнів школи [15]. Тому від викладача очікують активної науково-методичної позиції та критичного ставлення до застарілих підходів, які часто використовують в Україні на тлі пострадянської школи. Суттєво, що ці висновки висвітлюють навчальну мотивацію студента-педагога, готуючи його до розуміння того, що професійна діяльність потребує творчої активності і готовності критично аналізувати педагогічний досвід, залучуючи себе до відкриття чогось свіжішого.

Крім того, І. Упатова звертає увагу на вплив зміни освітнього середовища на професійну мотивацію. Вона відзначає, що модернізація освіти означає нові підходи до викладання, наприклад, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і потребує від учителя активної адаптації до інформаційного суспільства [15]. Отже, сучасний студент-педагог не лише отримує знання з педагогіки, а й виховується у дусі інновацій та зміни професійних вимог. Таким чином, дослідження І. Упатової поглиблює розуміння того, що мотивація і готовність молодого спеціаліста залежать також від нових навчальних програм і змісту підготовки вчителя, які орієнтують студента на активне застосування знань у майбутній практиці.

Актуальні дослідження звертають увагу також на вплив загальноосвітніх викликів на професійні наміри педагогічних студентів. Огляд сучасного стану освіти України демонструє, що проблеми навчальної системи значно загострилися через пандемію COVID-19 та військові дії наразі. Зокрема, підкреслюється, що освітні програми все ще здебільшого базуються на заучуванні, а централізована модель управління обмежує можливості впровадження інновацій. У таких умовах очікування майбутніх учителів можуть зосереджуватися на прагненні реформувати підходи до навчання, наприклад, впроваджувати проектне навчання, STEM/STEAM-технології та створювати

більш гнучке навчальне середовище. Згідно з Н. Корильчук та співавторами, сучасні реформи вимагають переорієнтації освітніх програм на розвиток критичного мислення і практичних навичок [7].

Разом із цим, офіційна концепція НУШ формує образ вчителя як умотивованої особистості з творчою свободою. Це ставить перед студентами-педагогами очікування високих стандартів педагогічної майстерності і готовності адаптуватися до змін. Отже, враховуючи як зовнішні обставини, наприклад, та ж боротьба з пандемією, або недостатня ресурсна база, так і внутрішні реформи - НУШ та нові технології, можна сказати, що сучасні студенти повинні бути цілком підготовлені до викликів недосконалої системи, але мотивовані створювати зміни та застосовувати інновації. Таким чином, ідеї та висновки Н. Корильчук та співавторів окреслюють контекст, у якому формуються очікування і професійні наміри молодого педагога.

Аналіз наукових джерел показує, що професійні наміри студентів педагогічних спеціальностей є результатом взаємодії класичних педагогічних ідей і сучасних освітніх реалій. Історичні концепції Ушинського та Сухомлинського наголошують на формуванні вчителя-особистості з високими моральними і професійними якостями, що закладає у студентів уявлення про значущість учительської праці та ідеал наставника. Водночас сучасні дослідники, наприклад, І. Упатова, звертають увагу на необхідність безперервного професійного розвитку вчителя вже під час навчання в університеті. Перспектива становлення професійної мотивації розширюється також унаслідок змін у системі освіти: очікування студентів-педагогів ураховують як ціннісно-мотиваційні фактори, так і потребу адаптації до інновацій та випробувань інформаційного суспільства. Таким чином, усі проаналізовані праці поглиблюють розуміння теми через комплексний підхід, а саме, вони показують, що мотивація і готовність майбутніх учителів залежить і від власних цінностей та ідеалів, і від системних умов підготовки, що вимагають творчості, неперервного навчання та адаптивності.

Мета статті – виявити рівень професійної мотивації, очікувань та готовності студентів педагогічних спеціальностей працювати за фахом після завершення навчання, а також з'ясувати основні фактори, що впливають на формування їхніх професійних намірів.

З метою емпіричного вивчення професійних намірів, мотивації та рівня готовності до

педагогічної діяльності було здійснено анонімне онлайн-опитування серед студентів педагогічних спеціальностей. Головна мета опитування полягала у виявленні домінуючих мотиваційних чинників вибору професії вчителя, визначенні очікувань від майбутньої професійної діяльності, а також з'ясуванні рівня готовності до праці у школі та факторів, що впливають на бажання або небажання здійснювати педагогічну діяльність після завершення навчання.

Для збору даних було використано кількісно-опитувальний метод із використанням онлайн-інструменту Google Forms. Зібрано 100 учасників та їхніх відповідей. Анкета містила як закриті, так і відкриті запитання, що дозволило поєднати елементи структурованого опитування та контент-аналізу вільних відповідей. Опитувальник охоплював такі блоки, як мотивація вибору професії, очікування від професійної діяльності, плани щодо працевлаштування в освітній галузі, чинники, що можуть перешкоджати реалізації професії, а також самооцінка професійної готовності.

Добірку респондентів було сформовано методом випадкової вибірки шляхом поширення форми через освітні онлайн-спільноти, студентські групи в соціальних мережах та пряме запрошення до участі. Участь в опитуванні була добровільною, анонімною та не передбачала збору персональних даних.

Опитування охопило студентів педагогічних спеціальностей різних курсів (бакалаврат 1–4 курс, магістратура) з різних регіонів. Такий розподіл забезпечує широку вибірку для дослідження тенденцій мотивації та намірів.

Результати. За результатами опитування, основними мотивами вибору педагогічної спеціальності були бажання працювати з дітьми, тобто «покликання» та стабільність роботи в освіті. Близько половини студентів, у межах опитування, вказали саме ці внутрішні соціально значущі та індивідуально значущі мотиви, тоді як поради родичів/викладачів і легкість вступу рідше згадувалися. Такі дані узгоджуються з висновками інших досліджень: майбутні вчителі здебільшого керуються внутрішніми цінностями та прагненням до самореалізації. Зокрема, дослідники показали, що домінують мотиви професійного покликання, смислотворчості та відповідності обраної роботи характеру.

Питання про усвідомленість вибору професії показало, що більшість студентів розглядала рішення стати вчителем як свідоме. Значна частка, понад 60 %, відповіла «повністю усвідомленим» або «частково усвідомленим», і

лише незначна доля респондентів визнала свій вибір випадковим. Це свідчить про те, що студенти педагогічних спеціальностей в більшості обирали свою галузь свідомо.

Студенти оцінюють майбутню роботу вчителя за кількома критеріями. Найпоширенішими очікуваннями були режим роботи, а саме гнучкий графік і канікули, можливість особистісного зростання та самореалізації через навчання дітей. Приблизно третина учасників виділила «роботу за графіком/канікули», а близько стільки ж - «реалізацію себе через навчання дітей». Значна частка відповіла також «можливість особистісного зростання». Натомість очікування високої зарплати і суспільної поваги були менш поширеними: лише невеликий відсоток студентів обрав ці позиції. Відповіді студентів відображають реальну ситуацію, коли низька заробітна плата часто спонукає педагогів залишати професію, тому й не ідеалізують її. Отже, попри сподівання на гнучкий графік і позитивні емоції від роботи, майбутні педагоги усвідомлюють відсутність матеріальних надлишків у професії, що збігається з раніше оприлюдненими даними.

На запитання про престижність професії думки студентів розділилися: приблизно третина респондентів вважає професію вчителя престижною, стільки ж - навпаки, а решта учасників вагається у відповіді. Таким чином, відсутня однозначна згода щодо престижу вчителювання в суспільстві.

Більшість респондентів висловили готовність працювати в школі після випуску. Приблизно половина студентів відповіла «Так, однозначно», ще близько 25–30 % «Так, але тимчасово», водночас близько 10–15 % заявили, що не планують працювати в школі, а решта – «ще не вирішили». Таким чином, значна частка учасників, понад 60–70 %, висловлює певні плани продовжити педагогічну кар'єру. Однак, як ми можемо побачити, це далеко не абсолютна більшість, інша частина студентів відчуває невизначеність або має намір шукати іншу роботу. Ці результати узгоджуються з попередніми дослідженнями, зокрема, відомо, що лише трохи більше половини випускників педагогічних спеціальностей насправді працює за фахом.

Опитування також з'ясувало перешкоди, які можуть впливати на рішення студентів працювати вчителями в школі. Найчастішою причиною невиходу на роботу у школі студенти називали низьку заробітну плату, що співпадає з висновками інших дослідників та статистикою щодо заробітної плати вчителів в нашій країні. Другим за значущістю фактором було велике

емоційне навантаження і стрес, з яким стикаються вчителі. Багато респондентів вказали також на відсутність підтримки з боку адміністрації, чи держави та недостатню практичну підготовку під час навчання, наприклад, слабка підготовка викладачів до реалій шкільної роботи та відсутність якісної практики під час навчання. Ці відповіді підтверджують дані інших джерел, зокрема, сучасні аналітичні звіти відзначають перевантаженість, фрагментарність наставництва та дисбаланс між теорією та практикою як суттєві перешкоди для нових учителів. Отже, окрім матеріальних чинників, студенти назвали й соціальні та організаційні труднощі, що можуть демотивувати їх працювати в школі.

На запитання про особисту готовність до роботи вчителем більшість студентів оцінила себе частково готовими. Лише невелика частина респондентів вважає себе «повністю готовим(-ою)», за оцінками, це менше 25 % відповідалів, а решта зазначила «частково готовий» або «не готовий».

Такий розподіл свідчить про певний дефіцит упевненості у власних силах перед практичною діяльністю. Це збігається з виявленими причинами: недостатня підготовка та практичний досвід викладачів у закладах вищої освіти вважаються вагомими демотиваторами. Можна припустити, що студенти, які відчувають брак компетенцій або підтримки, оцінюють свою готовність нижче.

Відповіді на відкрите запитання про те, що могло б підвищити мотивацію та готовність, вказали на аналогічні кроки: студенти виділяли підвищення зарплат, додаткову педагогічну підтримку та наставництво, а також практичне вдосконалення підготовки, а саме більше практики в школі під час навчання. Також зазначали важливість суспільного визнання й поваги до вчителя. Ці пропозиції узгоджуються з загальними висновками: дружні стосунки з колегами, задоволення від роботи з дітьми та віра в соціальну цінність праці вчителя називалися важливими чинниками, які «тримає» педагогів у професії.

Висновки. Опитування показало, що студенти-педагоги мають значне зацікавлення у вчительській діяльності, проте це поєднується з усвідомленням труднощів у вигляді фінансових, організаційних питань та відчуттям недостатньої підготовки. Ці висновки дозволяють підкреслити важливість посилення матеріальної підтримки, практичного навчання та системи наставництва, щоб закріпити молодих педагогів у професії й реалізувати їх мотиваційний потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Башкір О. М. Місце педагогіки в системі педагогічної освіти України в історичному дискурсі XIX – початку XX ст. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3–4 (18–19). С. 57–63. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ap.uu.edu.ua/article/286>
2. Вишневецький В. О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Львів: СПОЛОМ, 2007. 264 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/vyshnevsky.pdf>
3. Гупан Н. М. Історія педагогіки: питання кризи і розвитку. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 1. С. 110–113.
4. Дуткевич Т., Савицька О. Психологічне забезпечення інноваційних процесів у закладі вищої освіти : монографія. Київ : Вид. центр КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 240 с.
5. Євтух М. Б. Проблема особистості вчителя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. *Наука й освіта: проблеми, перспективи, інновації: тези Всеукр. наук.-практ. конф.* (21–23 лип. 2021 р.). Київ, 2021. С. 135–140.
6. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини: навч. посіб. у схемах, таблицях, коментарях. Одеса : ОДУВС, 2023. 154 с.
7. Корильчук Н. І., Дзевицька Л. С., Василюк-Зайцева С. В. Проблеми та перспективи сучасної освіти України: спроби наукової рефлексії. *Академічні візії*. 2023. Вип. 16. С. 1–13.
8. Кришемінська Л. Проблеми формування змісту професійної освіти в умовах ступеневої підготовки фахівців. *Освіта України*. 2003. 18 лют. (№ 13). С. 5.
9. Леонтєва І. В. Реформування освіти в Україні: еволюція наукових поглядів (2001–2021). *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 36(2). С. 12–17. DOI: 10.28925/2311-2409.2021.361
10. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 1. С. 5–12.
11. Ничкало Н. Г. Український педагогічний календар: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. Л. О. Калмикова, Т. Ф. Баєва ; за ред. В. П. Коцура ; літ. ред. Л. П. Кожуховська. Київ, 2002. С. 170.
12. Павленко В. І., Середа Г. О. Професійне самовизначення майбутніх учителів у процесі фахової підготовки. *Науковий ліцей освіти*. 2021. № 2. С. 45–52. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744643/1>
13. Сухомлинський В. О. у діалозі із сучасністю: тези XI Міжнар. та XXVIII Всеукр. пед. читань (24 вересня 2021 р., м. Ужгород) / [упоряд. Я. М. Сивоха та ін.]. Ужгород : РІК-У, 2021. 219 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/50533/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%20%D0%A1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%83%20%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D1%96%20%D1%96%D0%B7%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8E..pdf>
14. Томчук М., Томчук С. Педагогіка. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
15. Упатова І. П. Науково-методична робота як чинник професійного становлення учителя в умовах модернізації освіти. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. Вип. 30. С. 171–176.
16. Хоменко С. А. Розвиток педагогіки в сучасній Україні. *Науковий вісник економіки та права*. 2023. № 2. С. 48–52. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://economics.com.ua/s104-rozvitok-pedagogiki-v-suchasniy-ukrayini>
17. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: «Магістр-S», 1998. 200 с.
18. Хомяковська Т. О. Технологія «Case-Study» як метод контекстного навчання у процесі викладання іноземної мови. *Наукові записки Вінницького національного аграрного університету*. Серія: Соціально-гуманітарні науки / Гол. ред. Калетнік Г. М. Вінниця ТОВ фірма «Плагнер» : ВНАУ, 2015. Вип. 4. 146 с. С. 117–125.
19. Хромова В. Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. Хромова. Луганськ, 2012. 343 с.
20. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців у системі професійно-технічної освіти // Педагогічні та психологічні науки в Україні : зб. наук. пр. : у 5 т. Т. 4 : Професійна освіта і освіта дорослих. Київ : Педагогічна думка, 2012. 512 с.
21. Shvets T. The theoretical ground of the pedagogical conditions for the professional training of future preschool teachers. *Eastern European Scientific Journal (Gesellschaftswissenschaften)*. 2016. № 1. – P. 134–137.

Стаття надійшла до редакції 17.04. 2025

Стаття рекомендована до друку 21.05. 2025

Yaroslava Shvedova

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Pedagogy Department¹,
shvedova@karazin.ua ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9592-3032>

Ksenia Smal

student of the first (bachelor's) level of higher education Faculty of Philosophy¹

¹V.N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 4, Kharkiv, Ukraine, 61022

PROFESSIONAL INTENTIONS OF PEDAGOGICAL STUDENTS: MOTIVATION, EXPECTATIONS AND READINESS TO WORK AS TEACHERS AFTER GRADUATION

This article explores the professional intentions of pedagogical students in Ukraine, focusing on their motivation, expectations, and readiness to work as teachers after graduation. The topic's relevance stems from the transformative processes in contemporary Ukrainian education and the crucial impact of future educators' professional maturity on the quality of national education. The authors emphasize the need for a thorough study of these factors to improve the content and technologies of future teachers' professional training.

The article reviews scholarly works on the professional motivation and readiness of future teachers. Modern research highlights the necessity of continuous professional development, scientific and methodological activity, innovative engagement, and adaptation to changes in the educational environment, particularly the implementation of ICT. The influence of broader educational challenges, such as the COVID-19 pandemic and military actions, as well as reforms (e.g., the New Ukrainian School – NUS), on student expectations are also examined. The conclusion is that professional intentions result from the interplay of classic pedagogical ideas and modern educational realities, demanding creativity, continuous learning, and adaptability from future teachers.

To empirically study professional intentions, motivation, and readiness for pedagogical activity, an anonymous online survey was conducted among 100 pedagogical students from various Ukrainian cities, including Kharkiv, Kyiv, Dnipro, and Poltava. A quantitative survey method was used with Google Forms. The questionnaire included both closed and open-ended questions, combining structured surveying with content analysis of free responses. The survey covered sections related to motivation for choosing the profession, expectations from future activities, employment plans, factors that might hinder career realization, and self-assessment of professional readiness. The sample was formed using random sampling through online communities and social networks, ensuring broad coverage of students from different years and regions.

The main motives for choosing the profession were the desire to work with children ("calling") and job stability in education. Approximately half of the students cited these internal motives. Over 60% of respondents considered their career choice to be conscious. The most common expectations from the profession included flexible working hours and holidays, as well as the opportunity for personal growth and self-realization through teaching children. Expectations of high salaries and public respect were less pronounced. Roughly half of the students expressed a clear readiness to work in a school after graduation, with another 25–30% intending to do so temporarily. About 10–15% do not plan to work in their chosen field.

Among the obstacles and drawbacks of the profession, the most frequently mentioned were low wages, high emotional burden and stress, lack of support from administration or the state, and insufficient practical training during studies. Most students rated themselves as partially ready to work as teachers (less than 25% considered themselves fully ready). Among the suggestions for increasing motivation and readiness, students highlighted: higher salaries, additional pedagogical support and mentorship, practical improvement of training (more school practice), and increased public recognition and respect for teachers.

The survey revealed that future educators have significant interest in teaching, but this is coupled with an awareness of existing difficulties (financial, organizational issues) and a feeling of insufficient preparation. These findings underscore the importance of enhancing material support, improving practical training, and developing mentorship systems to retain young educators in the profession and realize their motivational potential.

Keywords: professional intentions, pedagogical students, motivation, expectations, readiness to work as a teacher, pedagogical education, teacher, New Ukrainian School (NUS).

REFERENCES

1. Bashkir, O. M. (2017). The place of pedagogy in the system of pedagogical education of Ukraine in the historical discourse of the 19th – early 20th centuries. *Educational discourse*. No. 3–4 (18–19). P. 57–63. Electronic resource. Access mode: <https://ap.uu.edu.ua/article/286> [in Ukrainian].
2. Vyshnevsky, V. O. (2007). Theoretical foundations of modern Ukrainian pedagogy. Lviv: SPOLOM, 264 p. Electronic resource. Access mode: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/vyshnevsky.pdf> [in Ukrainian].

3. Gupan, N. M. (2017). History of pedagogy: issues of crisis and development. *Ukrainian pedagogical journal*. No. 1. P. 110–113. [in Ukrainian].
4. Dutkevych, T., Savytska, O. (2020). Psychological support of innovative processes in a higher education institution: monograph. Kyiv: Publishing center of Taras Shevchenko National University of Kyiv, 240 p. [in Ukrainian].
5. Yevtukh, M. B. (2021). The problem of the teacher's personality in the pedagogical heritage of K. D. Ushinsky. *Science and education: problems, prospects, innovations: theses of the All-Ukrainian scientific-practical conference* (July 21–23, 2021). Kyiv, pp. 135–140. [in Ukrainian].
6. Kisil, Z. R., Shvets, D. V. (2023). Motivation of human activity: teaching aids in diagrams, tables, comments. Odesa: ODUVS, 154 p. [in Ukrainian].
7. Korylchuk, N. I., Dzevytska, L. S., Vasilyuk-Zaytseva, S. V. (2023). Problems and prospects of modern education in Ukraine: attempts at scientific reflection. *Academic visions*. Issue. 16. P. 1–13. [in Ukrainian].
8. Krysheminska, L. (2003). Problems of forming the content of professional education in the conditions of graduated training of specialists. *Education of Ukraine*. February 18 (№ 13). P. 5. [in Ukrainian].
9. Leont'eva, I. V. (2021). Reforming education in Ukraine: the evolution of scientific views (2001–2021). *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*. No. 36(2). P. 12–17. DOI: 10.28925/2311-2409.2021.361 [in Ukrainian].
10. Lyashenko, O. I. (2005). The quality of education as the basis for the functioning and development of modern education systems. *Pedagogy and Psychology*. No. 1. P. 5–12. [in Ukrainian].
11. Nychkalo, N. G. (2002). Ukrainian pedagogical calendar: a teaching aid for students of higher education. scholastic. conclusion / edited by L. O. Kalmykova, T. F. Baeva; edited by V. P. Kotsur; lit. ed. L. P. Kozhukhovska. Kyiv, P. 170. [in Ukrainian].
12. Pavlenko, V. I., Sereda, G. O. (2021). Professional self-determination of future teachers in the process of professional training. *Scientific Lyceum of Education*. No. 2. P. 45–52. Electronic resource. Access mode: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744643/1> [in Ukrainian].
13. Sukhomlynskyi V. O. in dialogue with modernity: theses of the XI International and XXVIII All-Ukrainian Pedagogical Readings (September 24, 2021, Uzhgorod) / [edited by Ya. M. Syvokha et al.]. Uzhhorod: RIK-U, 219 p. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/50533/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%A1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%83%20%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D1%96%20%D1%96%D0%B7%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8E.pdf> [in Ukrainian].
14. Tomchuk, M., Tomchuk, S. (2019). *Pedagogy*. Kyiv: Center for Educational Literature, 368 p. [in Ukrainian].
15. Upatova, I. P. (2012). Scientific and methodological work as a factor in the professional development of a teacher in the context of the modernization of education. *Scientific notes of the pedagogical department*. Kharkiv: V. N. Karazin KhNU, Issue 30. P. 171–176. [in Ukrainian].
16. Khomenko, S. A. (2023). Development of pedagogy in modern Ukraine. *Scientific Bulletin of Economics and Law*. No. 2. P. 48–52. Electronic resource. Access mode: <https://economics.com.ua/s104-rozvitok-pedagogiki-v-suchasniy-ukrayini> [in Ukrainian].
17. Khomych, L. O. (1998). Professional and pedagogical training of a primary school teacher. K.: "Magister-S", 200p. [in Ukrainian].
18. Khomyakovska, T.O. (2015). Technology "Case-Study" as a method of contextual learning in the process of teaching a foreign language. *Scientific notes of Vinnytsia National Agrarian University*. Series: Social and Human Sciences / Chief editor Kaletnik G.M. Vinnytsia LLC firm "Plagner": VNAU, Issue 4. 146 p. P. 117–125. [in Ukrainian].
19. Khromova, V. (2012). Pedagogical conditions for training future managers for innovative professional activity: diss. ... candidate of pedagogical sciences: speciality 13.00.04 "Theory and methodology of professional education" / V. Khromova. Lugansk, 343 p. [in Ukrainian].
20. Yagupov, V. V. (2012). Competency-based approach to professional training of specialists in the system of vocational education // *Pedagogical and psychological sciences in Ukraine: collection of scientific works: in 5 volumes*. Vol. 4: Professional education and adult education. Kyiv: Pedagogical thought, 512 p. [in Ukrainian].
21. Shvets, T. (2016). The theoretical ground of the pedagogical conditions for the professional training of future preschool teachers. *Eastern European Scientific Journal (Gesellschaftswissenschaften)*. № 1. P. 134–137.

The article was received by the editors 17.04. 2025

The article is recommended for printing 21.05. 2025